

درس دوم

فضلِ خدا

کلبه‌ی آموزش

- ✓ **لحن و آهنگ** مهم‌ترین بخش **خواندن شعر** است. هنگامی که شعری را می‌خوانیم باید بتوانیم لحن و آهنگ حاکم بر متن را درک کنیم و با همان لحن و آهنگ، شعر را قرائت کنیم. درست و آهنگین خواندن شعر، باعث درک بهتر مفهوم آن خواهد شد.
- ✓ خواندن متون نظم و نثر لحن‌های متفاوتی دارند؛ از قبیل: **لحن روایی**، **لحن عاطفی**، **لحن حماسی**، **لحن دعایی** و ...
- ✓ شعر «فضل خدا» لحنی ستایشی دارد؛ زیرا در حال تعریف و تمجید از خدا هستیم و تمام قدرت‌های خدا را بیان می‌کنیم.
- ✱ **نکته:** گاهی در پایان بیت‌های شعر، بعضی از کلمات، آهنگ یکسانی دارند که باعث خوش‌آهنگی ابیات می‌گردد، به این کلمات **قافیه** می‌گویند.
- ✓ در بیت اول شعر «فضل خدا» کلمه‌های «شمار» و «هزار» هم‌قافیه هستند. همچنین کلمه‌های «نهار، لاله‌زار، نوبهار، شاخسار» در سایر بیت‌ها با هم، هم‌قافیه هستند.
- ✱ **نکته:** بعضی از شعرها مانند یک داستان هستند که می‌توان آن را به یک نثر ساده و روان نوشت و یک داستان زیبا خلق کرد.
- ✓ توجه داشته باشیم برای داستان‌نویسی یک شعر، حتماً موضوع داستان شعر و شخصیت‌های آن را تغییر ندهیم و تمام رویدادها را در **مکان** و **فضای** شعر بیان کنیم.

دوست خوبم! داستان زیر را با دقت بخوان و به سؤال‌های زیر پاسخ بده.

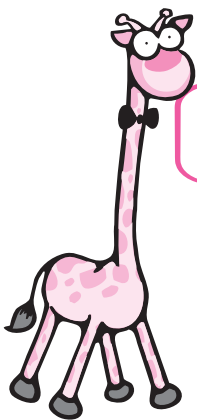
متن

«گنجشکی با عجله و با تمام توان به آتش نزدیک می‌شد و برمی‌گشت! پرسیدند: «چه می‌کنی؟» پاسخ داد: «در این نزدیکی چشم‌های هست، من مرتب نوک خود را پر از آب می‌کنم و روی آتش می‌ریزم ...». گفتند: «حجم آتش در مقایسه با آبی که تو می‌آوری، بسیار زیاد است و این آب فایده‌ای ندارد». گفت: «شاید نتوانم آتش را خاموش کنم؛ اما آن هنگام که وجدانم از من می‌پرسد، زمانی که دوستت در آتش می‌سوخت، تو چه کار کردی؟ پاسخ می‌دهم، آن چه از من برمی‌آمد!».

سؤال‌ها

الف. از کار گنجشک چه چیزی را آموختی؟

ب. کلمه‌های زیر را معنی کن. (آن‌ها را از متن درس پیدا کن.)

با شتاب

صدای درون

سود

پ. جمله‌های زیر را به زمان «گذشته» تغییر بده و دوباره بنویس.

۱. شاید نتوانم آتش را خاموش کنم.

.....

۲. من مرتب نوک خود را پر از آب می‌کنم.

.....

۳. آب را روی آتش می‌ریزم.

.....

تمرین

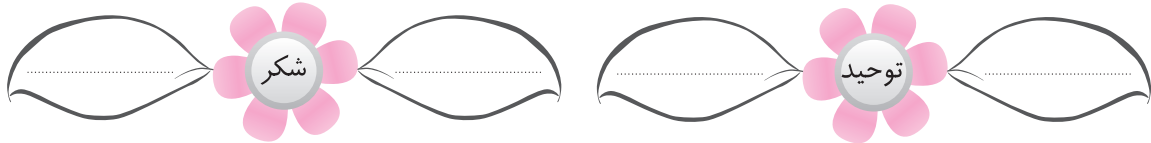
۱. مفهوم شعر «فضل خدا» را در چند جمله بیان کن.

.....

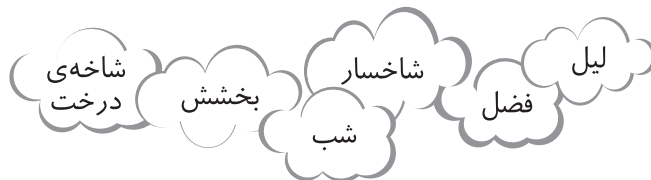
.....

.....

۲. هم‌خانواده‌ی کلمه‌های زیر را بنویس. (برای هر کلمه ۲ هم‌خانواده)

۳. از بین کلمه‌های زیر، کلمه‌های هم‌معنی را مثل هم رنگ بزن.

۴. بخش‌های مربوط به هم را به یکدیگر وصل کن.

غریب	پروردگار
بیکران	درختان
انبوه	دریای
بی‌همتا	روزگار

۵. در جاهای خالی، کلمه‌های مناسب بنویس.

در این لحظه پروانه به فرو رفت. حالا او دیگر شده بود که همه‌ی را خدا به او بخشیده است و خداست که با نقاشی خود بر روی بال‌های او باعث و زیبایی‌اش شده است.

۶. هر یک از کلمه‌های ردیف افقی را با یکی از کلمه‌های ستون عمودی ترکیب کن و کلمه‌ی جدیدی بساز. از روی کلمه‌هایی که ساخته‌ای یک بار بنویس. در جاهای خالی جدول، یک گل بکش.

کلمه	خوش	گرم	سرد	کار
سر				
بیان				
دل				
خون				
دان				
رو				

نمونه سؤالات امتحانی درس فارسی	
پایه پنجم ابتدایی	آزمون نوبت دوم
ردیف	سؤالات
۱	<p>الف. پاسخ صحیح را با علامت (x) مشخص کنید.</p> <p>در شعر زیر کلمه‌های قافیه در کدام گزینه قرار دارند؟</p> <p>«تو در آن زمان که نامی ز جهان نبود، بودی»</p> <p>در بسته‌ی جهان را به جهانیان گشودی»</p> <p>☐ الف. نامی - بودی</p> <p>☐ ب. بودی - گشودی</p> <p>☐ پ. جهان - جهانیان</p> <p>☐ ت. نبودی - گشودی</p>
۲	<p>مفهوم عبارت «خون، خورش را می‌خورد» در کدام گزینه قرار دارد؟</p> <p>☐ الف. به شدت ترسید.</p> <p>☐ ب. خشمگین نمی‌شود.</p> <p>☐ پ. بسیار عصبانی شده بود.</p> <p>☐ ت. از ناراحتی فریاد زد.</p>
۳	<p>ب. درستی و نادرستی جمله‌های زیر را مشخص کنید.</p> <p>واژه‌ی «شیر» در همه‌ی جمله‌ها به یک معنا است. ☐ درست ☐ نادرست</p>
۴	<p>معنی واژه‌ی «پرهیز» «دوری» است. ☐ درست ☐ نادرست</p>
۵	<p>«ابوعلی سینا» یک «منجم» بود. ☐ درست ☐ نادرست</p>
۶	<p>شعر «کار و تلاش» از «پروین اعتصامی» است. ☐ درست ☐ نادرست</p>
۷	<p>پ. در جاهای خالی واژه‌ی مناسب بنویسید.</p> <p>به پول کشورهای دیگر می‌گویند. (ارز - ارز)</p>
۸	<p>هولاکو مغول به ایران حمله کرد. (خوان - خان)</p>
۹	<p>سپاهیان لشکر تصمیم گرفتند خود را بر زمین بگذارند. (صلاح - سلاح)</p>
۱۰	<p>رزمندگان اسلام در جنگ تحمیلی به دست دشمن شدند. (اسیر - ائیر)</p>
۱۱	<p>ت. به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.</p> <p>مترادف «قعر» چه واژه‌ای است؟</p>
۱۲	<p>جمع واژه‌ی «تعریف» را بدون نشانه‌ی جمع بنویسید.</p>
۱۳	<p>زمان جمله‌ی «به کتاب‌های مرجع، مراجعه کنید» را بنویسید.</p>
۱۴	<p>علامت «!» در پایان کدام جمله‌ها قرار می‌گیرد؟</p>

سؤالات	ردیف															
<p>ث. به سؤالات زیر با دقت و کامل پاسخ دهید.</p> <p>جدول زیر را کامل کنید.</p> <table border="1" data-bbox="430 465 1066 772"> <thead> <tr> <th>واژه</th> <th>مخالف</th> <th>هم خانواده</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ضعیف</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>فاسد</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>خارج</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>ناقص</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	واژه	مخالف	هم خانواده	ضعیف			فاسد			خارج			ناقص			۱۵
واژه	مخالف	هم خانواده														
ضعیف																
فاسد																
خارج																
ناقص																
<p>مفهوم بیت زیر را در دو جمله بنویس.</p> <p>«علم، چندان که بیشتر خوانی چون عمل در تو نیست، نادانی»</p>	۱۶															
<p>تصویر زیر را با دقت مشاهده کنید و دو جمله درباره‌ی آن بنویسید.</p> 	۱۷															
<p>متن زیر را بخوانید و کلمه‌های نادرست را پیدا کنید و صحیح آن‌ها را بنویسید.</p> <p>«همه از زلزله، تصادف، قرغ شدن، آتش‌سوزی، بیماری و میکروب می‌ترسند، اما این ترس آن‌گاه نکوهیده است که مثلاً شخص از خانه بیرون نرود که مبدا حادثه‌ای برایش رخ دهد.»</p>	۱۸															
<p>کلمه‌های مناسب را به هم وصل کنید.</p> <table border="1" data-bbox="341 1310 1153 1635"> <tbody> <tr> <td>گر</td> <td>مرد</td> </tr> <tr> <td>مند</td> <td>ستم</td> </tr> <tr> <td>انه</td> <td>هنر</td> </tr> <tr> <td>مان</td> <td>ساق</td> </tr> <tr> <td>ناک</td> <td>درد</td> </tr> <tr> <td>ه</td> <td>ساخت</td> </tr> </tbody> </table>	گر	مرد	مند	ستم	انه	هنر	مان	ساق	ناک	درد	ه	ساخت	۱۹			
گر	مرد															
مند	ستم															
انه	هنر															
مان	ساق															
ناک	درد															
ه	ساخت															
<p>دوست خوبم! با کلمه‌های زیر یک داستان زیبا بسازید و بنویسید.</p> <p>بیهوده، ترس، دل‌نشین، عاقبت، موفقیت، سرعت</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	۲۰															